

Iskaja vsak četrtek in velja s poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četr leta 8 Din, izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopis se ne vrača. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštnino proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

12. številka.

Maribor, 24. marca 1927.

61. letnik.

IZJAVA.

V številkah 14 in 15 »Slovenskega Gospodarja« iz leta 1926 smo objavili več člankov, v katerih smo napadali »Domovino« s različnimi nedopustnimi izrazi. Vse te izraze in očitke preključimo in obžalujemo. Uredništvo in izdajateljstvo »Slovenskega Gospodarja«.

Mariborski oblastni odbor na delu za kmeta.

Oblastni odbor v Mariboru je naročil 6000 kapsul »Distola«, ki se bo prihodnji teden razposlal v okraje Ljutomer, Murska Sobota, Dolnja Lendava, Ptuj, Maribor levi in Maribor desni breg. Do sedaj je zadoščala državna podpora, ki jo je za »Distol« nakazal kmetijski minister dr. Kulovec; sedaj, ko je ta podpora izčrpana, je takoj priskočil na pomoč oblastni odbor. Ostalim prizadetim okrajem naroči oblastni odbor »Distol«, kakor hitro dobi tozadevne potrebne podatke.

Demokrati so lovili volilce — s pijačo!

Pri zadnjih volitvah so mariborski demokrati napeli vse moči, da bi dobili v mestu vsaj enega poslanca. Niso se strašili žrtev, pa tudi ne protipostavnosti. Slučaj je nanesel, da je prišla v naše roke nabiralna pola, ki jo je lastnoročno podpisal sam dr. Pivko in ki se glasi: »P. n. Maribor, 23. I. Danes bomo imeli večje izdatke, ker je treba za posamezne agitacijske lokale preskrbeti nekaj pijače in bo tudi za prevažanje volilcev, zlasti naših komisarjev od zunaj, precej stroškov. Da ne padejo ti stroški na breme tajništva, ki je svoje mesečne dohodke že itak izčrpalo, vas najlepše prosimo, da k današnjim stroškom po svojih najboljših močeh blagovolite prispevati! Demokratiški pozdrav. Dr. L. Pivko I. r.

Na tej poli so lastnoročno podpisani sledeči darovalci »za pijačo« v agitacijskih lokalih: dr. Pivko 100 Din, dr. Lipold 100 Din, dr. Koderman 100 Din, dr. Boštjančič 100 Din, dr. Kac 100, Ivan Ašič 100, Vilko Weixl 200, Ivan Vidmar 50, Pinter Ferdo 100, Ivan Toman 40, Alojz Strehar 100, Derlič Ivan 50, Ivan Kravos 50, Drago Klobučar 100, dr. Karl Šlokar 50, Franjo Pišek 50, dr. Fr. Stamol 50, M. Oset 30, Vodeb 50, Meglič Otmar 50, Boltavžar Rajko 20, Gietz Vinko 50, dr. Černič 50. — Na poti so tudi trije računi za vino za 56 l, 46 l in 156 l.

Ko to priobčujemo, si dovoljujemo vprašati, kako je vendar to, da so se smeli komisarji voziti iz kraja, kamor jih je oblast poslala in jim plačala, nazaj v Maribor? Drugo vprašanje: Kako je vendar bilo mogoče ta dan dobiti v gostilnah pijače, ko pa se ni smelo točiti? — Tretje vprašanje: Kako je vendar to, da potem take nabiralne pole, ki so dokaz, da se je kupovala pijača v svrhu agitacije, »spravljajo« na ta način, da pridejo celo nam v roke? In končno vprašanje: Kako to, da demokratska stranka kljub temu ni dobila v Mariboru niti enega mandata?

Takole je: Če celo tako, ko so jih s pijačo omamili, z avtom na volišča peljali, če celo tedaj SDS propada, tedaj je najbolje, da gospodje advokate drugič vino raje sami popijejo!

Da bomo nasprotnike poznali.

Radič in Pucelj sta se spoprijela.

Dolgo so tajili bivši samostojnezi svojo zvezo z radičevci, konečno pa so vendar prišli z barvo na dan. In dol-

Kako Jasjek Mosjenžni ni mogel najti sreče.

Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

Potem pa je kam odšel, kjer se je z obrazom proti tlorju vrgel pod smreko . . . Kar smilil se je človeku ta fant . . . Stari pastir, Stasjev Šimek Tirala, moder mož, saj je bil korporal pod cesarico Marijo Terezijo pri dragoncih, je rekel nekoč, ko je videl, kako je Jasjek Muzika ležal pod smreko: »Ti muzikantje so čisto drugačni, kot so drugi ljudje. Za čuda so modri, pa jih je malo, a kadar se jih loti, takrat so od vruga. Mi smo imeli pri regimentu v tretjem škadronu trobentača, vrlega fanta. Nekako čudno se je pisal, menda Nedopil. Ime mu je bilo pa Karel. Pa se vam naenkrat zaljubi v neko dekletko, služkinjo. In kaj je napravil na Dunaju? V Donavo je skočil z mosta.«

»Križ božji!« je kriknila Antosja Mardulova, ki je šla šele v sedemnajsto leto. »Ali je utonil?«

»Ven so ga potegnili še malo živlega. Stražmešter ga je vprašal, zakaj je znorel, on pa je rekel: Ker me ni maralo dekletko, ki sem jo imel rad.«

»Kaj pa se je potem zgodilo z njim, striček?«

»Komaj so ga izpustili iz bolnice — hop! pa zopet noter. Zdaj pa si je boljše izbral, ker ga niso več našli.«

»Hej, za božjo voljo!«

»In tako je znal trobiti, da mu je fejdmaršal Lavdon podaril dva srebrna tolarja. Sicer pa je bil temu Jašku Mosjenžnemu malo podoben po očeh.«

»Ej! Jaz bi tudi rada, da bi me imel kdo tako rad!« je rekla Antosja in vsi so se zasmejali.

go so tajili ti slovenski radičevci, da so pri Radiču le za hlapca, da pripravljajo pot zagrebškemu centralizmu in paševanju zagrebškega Pašiča — Radiča nad Slovenijo. Grenek je bil ta hlapčevski kruh, ker slovenski narod ni hotel garati zanj in se je obrnil od radičevske stranke. Ni čuda, da so začeli zdaj drug drugega dolžiti, da je kriv tega položaja. O Božiču je Radič Pucelju spodnesel ministrski stolček. Pucelj je pa proti njemu postavil kandidatno listo v Prekmurju. Vendar medsebojni boj še ni prišel v javnost. Nasprotno! »Kmetijski list« dosledno piše za Radiča in lomi zanj kopja, kjer le more. — Zdaj pa se je ponovila zgodba o ježu in lisici. Jež-Radič, ki ga je lisica-Pucelj pod streho vzel, je lisico iz brloga izrinil. Kajti boj med »pristinimi« slovenskimi radičevci in »nepristinimi« je sedaj odkrit in hud boj. »Pristine« vodi Prepeluh, »nepristine« pa Pucelj. Zdaj pa so oče Radič rekli: »Otroci, mir!« In napisali so v »Domu« dolgo pismo, kjer beremo, da niso več zadovoljni z delom dosedanjih hlapcev in da za to pridejo sami v Slovenijo in sicer dne 24. aprila t. l. v mesto Ptuj, kjer bo Radič sam prevzel organizacijo tudi v Sloveniji. Slovenski kmet bo imel v kratkem priložnost gledati političen cirkus. Nikar pa naj ti politični skakači ne mislijo, da je naš kmet tisti »neumni Gustl«, ki bo skakal, kakor bodo oni žvižgali. To vlogo se je naučil g. Pucelj, naj jo zdaj izvrši in dokonča. Političen cirkus pa naj se po prvi predstavi preseli nazaj na Hrvaško, kjer je doma.

Zakaj je Prepeluh — vodja pristnih radičevcev v Sloveniji — tako hud?

Na to vprašanje je čisto lahek odgovor. Dozdaj je bil komisar Trboveljske premogokopne družbe, zdaj pa je odstavljen. Se je pač tudi pri njem zgodilo: »Kufre gor, kufre dol.« Kako se to godi, bo prihodnji teden poročal sam Prepeluh v »Kmetijskem listu« in bo to vsaki teden ponovil.

Za smeh

priobčuje »Kmetijski list« norčevanje iz velikonočne spovedi. Toda to, kar je zapisal, ni za smeh, ampak je žalostno. Pa se bo zopet delal katoliškega in vernega, kadar bo dovolje.

Tudi dobro!

»Kmetijski list« pravi, da SLS ni dosegla nobenih olajšav v pobiranju davka, kateri se bodo začele takoj izvajati, ko bo proračun sprejet. Ker so samostojnezi tako trdovratni, pa naj jim bo. Naj »Kmetijski list« kar predlaga, da njegovim bralcem in pristašem ni potreba olajšati davčnega bremena!

»Domovina« pa zna!

V uvodnem članku pravi, da SLS doslej še ni storila za Slovenijo ničesar! Gotovo, da ničesar takega, kar ji je storil dr. Žerjav in »Domovina«! Toda sedaj, kar je SLS v vladi, pa je storila toliko za Slovenijo, da je poslanec Juraj Demetrovič rekel v finančnem odboru, da se SLS le bori zato, da izvojuje čimveč gospodarskih ugodnosti za Slovenijo! In kdo je ta Demetrovič? Ali »naš« človek in agitator? Kaj še! Človek iz okoliša »Domovine«. Naj »Domovina« to njegovo izjavo priobči, ne pa, da ravno narobe piše, kot pa njen poslanec govori! Seveda, ljudi je treba nalagati, to je!

Žerjav — pritiska!

Da, kaj bi počela Slovenija, če ne bi imela Žerjava! Kajti ta pritiska — tako piše seveda »Domovina« — da je SLS sprejela vsaj nekatere predloge, ki jih je stavila SDS in dr. Žerjav. Le njegovemu pritisku je pripisovati vse uspehe, ki jih je dosegla SLS. Konečno pa pravi: »Bahanje s pavovim perjem ne bo prevaralo mislečih ljudi.« — Pa

Minil je dan za dnevom, teden za tednom in nič se ni izpremenilo, Marisja Daljna je poslušala Jaškovo muziko, bližja pa mu ni bila nič.

»Vprašaj jo«, so rekla dekleta, »ali te rada vidi, ali ne.«

»Ne morem se odločiti.«

»Pogum, če si kaj fanta.«

»Če mi pa poreče, da ne?«

»Izberesh si drugo.«

»Nikoli! Rajši poginem!«

»Tako si se torej zaljubil?«

On pa ni nič rekel nato.

Ko je nekoč nastal tak solnčni dan, tako svež in tako lep, kakršnega še ni bilo tega leta, je Jasjek Mosjenžni zgodaj vstal, dvignil glavo, pogledal na nebo, na skalne vrhove in rekel sam pri sebi: »Res je tako! Ali nisem fant? Naj se končno zgodi, potem pa naj se obrne tako ali tako.«

Gre naravnost k Marisji in jo dobi: stoji čez potok sklonjena, krilo ima med kolena stisnjeno — pere.

»Marisja!« ji pravi.

Marisja se skloni.

»Kaj?«

»Marisja! Nisem mogel dalje prenašati. Rad te imam!«

Ona pa je zardela in takoj nato prebledela.

»Rad te imam«, pravi Jasjek. »Vzel bi te za ženo.«

Ona pa žalostno maje z glavo, da ne.

»Ne?« pravi on in videlo se je, da se mu je stemnilo pred očmi.

»Ne!«

»Nikoli?«

»Nikoli!«

»Tvoja zadnja beseda?«

»Zadnja!«

jih res ne bo, »Domovina«! Zato opusti delo, ki ga počenjaš in nikar ne obkladaž Žerjava s pavovim perjem!

Demokrati in vera.

Da se ne pozabi, je potrebno pripomniti, da je »Jutro« prav namenoma sedaj zagovarjalo domnevo o petem evangeliju, ki naj bi bil šele zdaj najden. Hotelo je s tem pač očitati katoliški Cerkev, da se moti, ko veruje le na 4 evangelije. Zdaj pa se je izkazalo, da je ta »peti evangelij« gola goljufija, kar je hote ali nehote moralo tudi demokratsko glasilo priznati. Vendar je tudi to priznanje bilo le norčevanje iz katoliške vere in katekizma. Pa bodo spet prišli in rekli, da nikdar ne pišejo zoper vero!

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Razprava o proračunu se nadaljuje. Proračun je ena najvažnejših državnih zahtev. Zato se splošno zgodi povsod, da se o tem razpravlja le stvarno, ker gre itak za korist vseh državljanov. Ker je bil proračun, ko je nastopila sedanja vlada radikalov in SLS, že izvršen pod prejšnjo RR vlado, je naša stranka dosegla vse različne ugodnosti, o katerih smo že poročali, na ta način, da se sklenejo razni dodatki k finančnemu zakonu. Te izpopolnitve in ugodnosti bodo pa veljale takoj, ko bo proračun sprejet. Ako pa do 1. aprila proračun ne bi bil sprejet, tedaj se bo moralo delati dalje z dvanajstimi, vse te ugodnosti pa bi propadle, vsaj začasno. Pa kdo je vendar, ki ovira, da bi se državni proračun ne sprejel? To so demokrati in radičevci. Če jih ne sreča pamet in previdnost, jih bo pa srečal ob prvih prihodnjih volitvah narod, ki si bo dovolil izpopolniti njihova poslanska mesta z ljudmi, ki delajo za ljudstvo, ne pa, da so le v oviro in nadlego!

Radič bi rad v vlado — zato se malo pomrdi, pa zopet malo zarenči. Enkrat govori, da se mogoče za vstop, par ur nato reče, da ni mogoče sodelovati v tej vladi. — Res, ni mogoče, ker je grozdje še prekislilo. Sicer pa je Radič dober v izpreminjanju in se dobi od njega glasove za prav male usluge.

Proti notranjemu ministru Maksimoviču je vložena nova obtožba. Najbolj hrumijo zoper Maksimoviča naši demokrati. Zdaj pa te obtožbe niso podpisali. Zakaj pa ne? Razumljivo! Nasilja, ki so v obtožbi navedena, so se vršila v veliki meri tedaj, ko je bil tudi še dr. Žerjav minister. Zoper samega sebe pa človek ne vloga rad pritožbe.

Številke naj govori o uspehih SLS. Z ozirom na to, da nasprotno časopisje hoče za vsako ceno prikriti naši javnosti vse uspehe, ki jih je dosegla SLS za Slovenijo, je prav, da našim čitateljem pokažemo, kako govori o tem uspehu uradne številke. Za leto 1926 je bila dohodnina za Slovenijo takole odmerjena: redna dohodnina 21.276.266 Din, državni edinstveni pribitek 17.984.959 Din, 30odstotni izredni pribitek 11.778.367 Din, skupno 51.039.592 Din. — SLS je dosegla, da se je ves 30odstotni izredni pribitek črtal. To se pravi, da bo Slovenija samo na dohodnini plačala v bodoče približno 12 milijonov Din manj, kakor je plačala lansko leto. Ali 12 milijonov, ki jih je SLS prihranila našemu davkoplačevalcu, ni nikak uspeh? Ali se 12 milijonov ne bo prav nič poznalo v našem gospodarstvu? Ali je SDS ali pa radičevci kdaj dosegla le senco take koristi za ljudstvo? Če preračunamo gornje zneske v odstotke, dobimo, da se bo celokupen znesek vse odmerjene dohodnine znižal za 23.1 odstotka ali skoro za eno četrtniko. To je samo ena velika postavka, ki jo je mogoče za Slovenijo po uradnih številkah izračunati.

Komaj je prišel iz njega glas: »Zakaj? Tako te imam rad, kot samo božjo moč.«

»Ostanem tako. Za zmerom. Ne vzamem nikogar . . . nikoli . . .«

Obrnila se je, se pripognila in dalje prala.

Jasjek Mosjenžni ji je še hotel prigovarjati, a ona mu ni odgovarjala. Solze so mu silile v oči, čeprav fant ni bil jokav. Zadržal jih je, ni jih pustil iz oči na lice, a zdelo se mu je, da so mu vse kapale v srce nazaj, kakor tiste raztopljene cinove kaplje, ki jih je videl v fužinah v Kužnicah.

In je odšel.

Od takrat pa je bila Marisja Daljna čisto drugačna proti njemu. Izogiba se ga, včasih reče kaj prikritega, ne prosi ga, da bi igral, a če igra, ga ne poslušajo. Kakor da ji je kaj žalega storil. Mrz gre od nje.

Grozno je to grizlo nesrečnega Jaška. Ali ji je kaj storil? Ker je rekel, da jo ljubi? Ali jo je silil? Ali se ji je ponujal? Na eno samo besedo je odstopil, kakor blesk odskoči od jelke. Ni ga hotela — in je šel.

Misli in misli — kaj mora biti temu vzrok? Mogoče, da ji ni bil všeč — je že mogoče. A da bi nikdar nikogar ne hotela za moža, ona, tako lepo, mlado, zdravo dekletko — tega ne razume . . .

»Nekaj že mora biti . . . Morda kakšne tajne, težke solze . . . In revežu je bilo tako hudo, da ni vedel, kaj bi počel.«

»Zakaj nisem rajši molčal?« si je očital. »Kaj sem ji storil? Razžalil je nisem, krivice ji nisem storil . . . O moja ljubezen! . . .«

In je šel v les ter igral. In igral je tako, da je Antosjo Mardulovo, ki je krave pasla, ta igra tako pretresla, da se je razjokala na ves glas.